

Od redakcji

Rozpoczynając pracę nad czwartym tomem „Legnickiego Almanachu” życzyliśmy sobie, aby po dwóch latach naznaczonych ogólnoswiatową pandemią koronawirusa, przepełnionych niepewnością i rozchwianiem dotychczasowego życia codziennego, gospodarczego, ale również społecznego, wraz z początkiem 2022 r. nadszedł czas względnego spokoju oraz powrotu do chociaż częściowej stabilizacji. Nadzieje te odeszły w niepamięć rankiem 24 lutego 2022 r. wraz z początkiem inwazji wojsk Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, co wstrząsnęło europejskim porządkiem i bezpieczeństwem. Jeszcze do niedawna wydawało się wszystkim, że tego rodzaju konflikty wojenne są już dla Europy przeszłością. Niestety, było to całkowicie mylne przekonanie, a odnotowywane regularnie zbrodnie wojenne popełniane przez Rosjan na ukraińskiej ludności cywilnej, w tym dzieciach, przywołują najgorsze demony minionego XX w. Jednocześnie stawiają nasz kontynent przed największym od dziesięcioleci wyzwaniem i tylko od nas zależy, czy wyjdziemy z tego wzmocnieni, czy osłabieni.

Ostatnie dziesięć miesięcy to również czas masowych migracji do Polski ludności ukraińskiej, uciekającej przed rosyjskimi pociskami, wymierzanymi przez agresora w budynki mieszkalne. Dużą część tych uchodźców stanowią matki z dziećmi. Dlatego atak na naszego sąsiada, oprócz wymiaru politycznego, czy gospodarczego, miał i nadal ma wymiar ludzki – tysiące Polaków ruszyło na pomoc potrzebującym. Tłumnie przyłączaliśmy się do zbiórek pieniędzy, produktów pierwszej potrzeby, odzieży, sprzętu oraz innych niezbędnych rzeczy, oferowaliśmy pomoc w transporcie, służyliśmy wsparciem już na miejscu, pomagając w poszukiwaniu mieszkania, pracy czy w adaptacji w nowej przestrzeni. Po raz kolejny udowodniliśmy, że w momentach kryzysowych i przełomowych potrafimy oraz chcemy działać wspólnie. Jednocześnie żywimy nadzieję, że wydarzenia te będą również nowym otwarciem dla trudnych i skomplikowanych stosunków polsko-ukraińskich. Tegoroczny tom już tradycyjnie rozpoczynamy „Legnickim wehikułem czasu”, który tym razem przypomina (a dla niektórych dopiero odkrywa) historię rodziny Samockich, legnickich sportowców specjalizujących się w strzelectwie sportowym. Przygotowaniem tego materiału zajął się Andrzej Miernicki.

Dział „Artykuły” otwiera tekst historyka Konrada Bysia, w którym – zainspirowany jednym z obiektów znajdujących się w inwentarzu kierowanego przez niego Działu Historii Muzeum Miedzi w Legnicy – odkrywa historię Herberta Mertina, a także jego ojca, legnickiego muzealnika związanego z istniejącym do 1945 r. Muzeum Dolnośląskim w

Legnicy (Niederschlesisches Museum zu Liegnitz). Drugi artykuł, autorstwa latynisty Macieja H. Dąbrowskiego, stanowi kontynuację jego prac nad opracowaniem filologicznym legnickich inskrypcji łacińskich. Tym razem zainteresowanie skierował w kierunku sarkofagów znajdujących się w Mauzoleum Piastów. Tekst trzeci, to opracowanie autorstwa historyczki Grażyny Humeńczuk, która opisuje w nim historię mieszczącej się w Akademii Rycerskiej Sali Królewskiej, reprezentacyjnego wnętrza Legnicy. Następnie historyk i archiwista Krzysztof Kostka przedstawił dzieje lubińskiej piłki nożnej w latach 1945–1966, czyli do momentu, kiedy powstał doskonale dzisiaj wszystkim znany klub „Zagłębie” Lubin. Z kolei historyczka Maria Kubasik zajęła się w tym roku zagadnieniem epidemii grypy hiszpanki, a głównym źródłem wiedzy na jej temat stał się lokalny dziennik „Liegnitzer Tageblatt”. Natomiast tajemnice lokalnego wypieku, znanego jako legnicka bomba (*Liegnitzer Bombe*), zaprezentował historyk i kustosz biblioteczny dr Grzegorz Sobel. Dział zamyka artykuł historyka dra Marka Żaka, który poświęcił go dziejom kina mieszczącego się w latach 1907–1921 w dawnym zakładzie kąpielowym Badehaus.

Tegoroczne „Materiały” składają się z pięciu opracowań. W pierwszym z nich polonista i filozof z wykształcenia, z zamiłowania historyk i regionalista dr Wojciech Kondusza na moment porzucił dotychczasowe zainteresowania badawcze, zmieniając się w reportera, który przeanalizował formy pomocy, jakiej udzielały uchodźcom wojennym z Ukrainy władze miasta, powiatu oraz mieszkańcy ziemi legnickiej. Drugi, autorstwa kulturoznawcy Zbigniewa Kraski, został poświęcony artyście malarzowi Andrzejowi Owczarkowi. W trzecim historyk Wiesław Maciuszczak dokonał zgrabnej syntezy ponad siedemdziesięcioletniej działalności Towarzystwa Ziemi Głogowskiej. Tekst prof. Andrzeja Małkiewicza, który od pierwszych dni wojny zajmuje się opisem sytuacji za naszą wschodnią granicą oraz jej skutkami widocznymi na całym świecie, to kolejne opracowanie poświęcone wojnie wywołanej przez Rosję. Ostatnia publikacja, autorstwa Mieczysława Pytla, to trzecia już część jego opowieści o legnickiej młodzieżowej muzyce rozrywkowej z lat PRL.

Dział „Komunikaty i omówienia” rozpoczyna informacja poświęcona tegorocznym uroczystościom związanym z 500-leciem reformacji w Legnicy i 830-leciem kościoła Marii Panny. Przygotował ją ks. Jerzy Gansel, proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej w Legnicy. Następny komunikat to podwójne wspomnienie zmarłego w lutym 2022 r. profesora Stefana Bednarka, członka Rady Naukowej naszego rocznika, ale przede wszystkim zasłużonego nauczyciela akademickiego i oddanego regionalisty. Jego autorami są: dr Wojciech Kondusza i Zbigniew Kraska. Ten ostatni przygotował również dwa następne

opracowania. W pierwszym, przywołuje zmarłego w tym roku artystę Telemacha Pilitsidisa, natomiast w drugim recenzuje najnowszą wystawę legnickiego Muzeum Miedzi, gdzie można obecnie oglądać prace Zbigniewa Frączkiewicza, związanego przez wiele lat z naszym regionem. Jako ostatni głos zabierają w tym dziale dr Piotr Niemiec i dr Joanna L. Świącik, którzy omówili obchody trzydziestolecia V Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Heweliusza w Legnicy.

Pierwsza publikacja w dziale „Źródła i wspomnienia” autorstwa Beaty Bartczak, której rodzice kilkadziesiąt lat temu byli aktywnymi działaczami legnickiej „Solidarności”, przenosi nas do Legnicy lat osiemdziesiątych XX w., ukazanej przez pryzmat trudnych czasów stanu wojennego. Opisuje m.in. swój udział w manifestacjach 31 sierpnia 1982 r., od których mija w tym roku czterdzieści lat. Kolejne dwa teksty, to spisane i opracowane przez Marię Kubasik oraz Zbigniewa Fudalego relacje dwóch kapelmistrzów legnickiej orkiestry garnizonowej: Hieronima Lenara i Zbigniewa Krupińskiego. Z kolei Edyta Łaborewicz przedstawia tekst źródłowy, będący zapisem życiorysu jednego z ważniejszych legnickich działaczy politycznych doby PRL, jakim był bez wątpienia Franciszek Szymkowiak. Dalej na karty „Legnickiego Almanachu” powraca Jan Ślęzak, który dzieli się z czytelnikami kilkoma „drobnostkami” z czasów, kiedy był uczniem jednego z legnickich techników. Dział zamykają dwa opracowania źródłowe autorstwa dra Marka Źaka: pierwszy dotyczy „pionierskich” czasów Legnicy, drugi przypomina powódź z 1977 r., od której w tym roku minęło czterdzieści pięć lat.

W dziale „Varia” prezentowany jest esej o wyjeździe grupy legniczan do Paryża w 1989 r. Opracowała go zmarła w 1992 r. Anna Sznerch, a który odnalazł w domowym archiwum jej mąż Tadeusz Sznerch (również uczestnik tego wyjazdu). On także okraślił ten tekst krótkim wstępem oraz fotografiami.

Tegoroczny tom rocznika ukazał się dzięki wsparciu finansowemu Urzędu Miasta Legnicy oraz darowiznom następujących osób: Edwarda Blutsteina, Agnieszki Fudali, Zbigniewa Fudalego, Stanisława Jaworskiego, Edyty Łaborewicz, Leona Kędzińskiego, Wojciecha Konduszy, Henryka Korwin-Piotrowskiego, Andrzeja Miernickiego, Marka Poradowskiego, Angeli Siennej-Kostrzewy, Andrzeja Szczepańskiego i Jerzego Szuby. Wszystkim ofiarodawcom serdecznie dziękujemy.